

T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı
Orman Genel Müdürlüğü

ÇIĞDAN KORUNMA, S-1A

ÜÇ AYLIK RAPOR
(17 Aralık 2014-17 Mart 2015)

Nisan 2015-Ankara

agrin

İÇİNDEKİLER

1. Giriş _____	3
2. Yönetici Özeti _____	4
3. Dönem İçerisinde Çığ Uzmanları tarafından Yürütülen Çalışmalar _____	5
4. Sonraki Dönem için Planlanan Faaliyetler _____	7

1. GİRİŞ

Çoruh Nehri Havzası, Kuzeydoğu Anadolu platosunda bulunmakta ve yaklaşık 2 milyon hektar alanı kapsamaktadır. Havza alanının yaklaşık % 22'si (444.000 ha) ormanla kaplıdır. Havzadaki nüfus yaklaşık 432.000 olup bunun %62'si (286.000) kırsal kesimdeki 832 adet köyde ikamet etmektedir. Bu köylerin 515 adedi "orman köyü" dür.

Çoruh Nehri Havzası Rehabilitasyon Projesi entegre bir proje olup, Artvin, Bayburt ve Erzurum illerini kapsamaktadır. Proje, Bayburt'ta iki, Erzurum'da yedi ve Artvin'de dört olmak üzere seçilen toplam 13 Mikro-havzada, doğal kaynakların korunması, rehabilitasyonu ve sürdürülebilir yönetimi ile köylülerin geçiminin iyileştirilmesini kapsamaktadır. Daha net bir ifade ile proje üç ana bileşenden oluşmaktadır: "Doğal kaynakların rehabilitasyonu, korunması ve sürdürülebilir kullanımı", "Köylülerin yaşam şartlarının iyileştirilmesi" ve "kapasite geliştirme".

Çoruh Nehri Havzası'nda, özellikle orman azalması ve toprak erozyonu biçiminde şiddetli doğal kaynak bozulması vardır. Bununla beraber, bölgedeki istihdam olanakları sınırlı, tarım ve hayvancılığın verim gücü düşüktür. Proje sahasında hızlı dışarı göç, kişi başına düşük GSMH, cinsiyet ayrılığı, kısıtlı gelir kaynakları ve benzeri sosyoekonomik şartlar bulunmaktadır.

Ayrıca;

- Havzadaki şiddetli erozyon sebebiyle, tamamlanmış, inşaatı devam eden ve planlanan baraj rezervuarlarının kısa sürede dolma ve ekonomik ömürlerinin azalması riski güçlü bir şekilde vardır.
- Havza, zorlu topografyası ve iklimi nedeniyle Türkiye'deki en fakir ve en zarar görmüş bölgelerden biridir.
- Çığ ve sel gibi doğal felaketlerin en çok yaşandığı bölgelerden bir tanesidir.
- Ulusal ormancılık politikasına göre doğal kaynakların orman köylüleri tarafından sürdürülebilir olmayan biçimde kullanımı azaltılmalıdır.
- Doğal kaynakların bozulması ve fakirlik arasında bir kısır döngü bulunmaktadır. Doğal kaynakların bozulması köylülerin gelirlerini düşürmekte ve halkın fakirliğini artırmaktadır. İnsanlar da doğal kaynaklara daha bağımlı hale gelmekte ve bu yüzden doğal kaynaklar daha da bozulmaktadır. Bu kısır döngünün kırılması gerekmektedir.
- Türkiye'nin en yüksek politika ve planlama aracı olan 9. Kalkınma Planı (2007-2013), "Ekonomik ve Sosyal Kalkınma" ekseninde gelecek nesiller için çevreyi korumanın önemini vurgulamakta ve "Bölgesel Kalkınmanın Sağlanması" ekseninde bölgeler arası farklılığın azaltılmasını amaçlamaktadır.

Bu kapsamda proje 2012 - 2019 yılları arasında uygulanacaktır. Proje bütçesi toplam 6,15 milyar Japon Yeni olup bunun 4 225 milyonu dış (JICA) katkıdır.

Proje Orman Genel Müdürlüğü'nün (Orman ve Su İşleri Bakanlığı) koordinatörlüğünde Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, Tarım Reformu Genel Müdürlüğü ve İl Özel İdareleri tarafından uygulanmaktadır. Diğer taraftan Proje uygulamalarına yerel halkın ve STK'ların aktif katılımı teşvik edilmekte ve desteklenmektedir.

2. YÖNETİCİ ÖZETİ

Bu çalışma döneminde OGM tarafından organize edilen bir dizi toplantıya katılım sağlanarak, çığ çalışmalarının geldiği nokta ve karşılaşılan zorluklar ve çözüm önerileri hakkında bilgi verilmiştir.

Ayrıca, hidrolik projelendirilmeleri tamamlanan Tortum/Peynirli ve İspir/Başyurt'daki çığ önlem yapılarının kış koşullarında değerlendirilmesi amacı ile çığ uygulama alanlarına inceleme gezisi yapılmıştır.

Çığ tehlike haritaları üretimi kapsamında, Artvin merkeze bağlı ve daha önce arazi etüdü yapılmayan Dokuzoğul, Cevizli köylerinin bulunduğu vadiler, çığ güzergahlarının tehlike haritasının çıkarılması amacıyla etüt edilmiştir.

Ayrıca ileriye yönelik yapılacak çalışmalara altlık oluşturma amacıyla, Borçka Camili yolu üzerindeki en çok kar biriken Cankurtaran geçidi sırtından Camili yönüne yolun sol yamacındaki 3.5 km kısımda kar ve çığ güzergah etütleri tekrar yapılmıştır.

Projede Nisan 2015 itibarıyla arazi etütlerinin %95'i tamamlanmış olup, toplam 178 paftadan 61 adedinin çığ tehlike haritası tamamlanarak danışmanlar tarafından jpeg ve pdf formlarında basıma hazır hale getirilmiştir.

Önceki ara raporlarda ve PUK toplantısında da vurgulandığı gibi, daha önceki dönemlerde çığ tehlike haritaları hazırlanması eğitimleri alan personel, yoğun işleri veya personel tayinleri nedeni ile çığ tehlike haritaları yapımında danışmanlara yeterince katkı sağlamak şansına sahip olmamışlardır. Bu nedenle 2015 Mayıs ayı içerisinde Trabzon, Artvin ve Erzurum OBM'nin yanı sıra OGM'den de katılacak toplam yedi personel ile beş günlük yeni bir eğitim gerçekleştirilmesi ve personelin harita hazırlama konusundaki kapasitesinin artırılması planlanmaktadır.

3. DÖNEM İÇERİSİNDE ÇIĞ UZMANLARI TARAFINDAN YÜRÜTÜLEN ÇALIŞMALAR

Agrin ofisinde **09.01.2015 tarihinde** yapılan iç değerlendirme toplantısında, bir önceki ara raporun (17.09-17.12.2014) içeriği tartışılmış ve proje gelişimi hakkında OGM'ye aktarılması uygun konular belirlenmiştir.

Japon Protec Eng firmasının davetlisi olarak **26-31.01.2015 tarihleri arasında** toplam 8 kişilik mühendis ekip ile birlikte Japonya'nın en çok kar alan bölgesine gerçekleştirilen Çığ Önlem yapıları konusundaki eğitim ve uygulama gezisine katılmıştır. Bu toplantıda "Türkiye Kar Dağılımı ve Kar Ölçüm Yöntemleri" sunumu yapılmıştır. Bu eğitim planının amacı OGM ve Türk üniversite profesörlerine Japonya'nın çığ önleme örneklerini tanıtarak, bunların Türkiye'de çığ tehlikesi olan yerlerde de uygulanabileceği imajını vermektir.

Antalya'da **02-06.02.2015 tarihleri arasında** gerçekleştirilen Katılımcı Entegre Havza Yönetimi Eğitim Çalıştay'ında "Gerçekleştirilen ve Planlanan Faaliyetler- Danışmanlık sunumları" başlıklı çığ çalışmaları hakkında sunum yapılmıştır.

OGM'nin daveti üzerine, **09.02.2015 tarihinde** OGM ile Protec Eng firması arasında yapılan toplantıya İbrahim Güner de katılmıştır. Toplantıda OGM öncesinde Türkiye'de yapılan kar ve çığ çalışmaları, kurumlar arası eşgüdüm ve yapılanlar/yapılmayanlar hakkında genel bilgi paylaşımı gerçekleştirilmiştir. AFET ile İsviçre Davos SFISAR ve Fransa CEMAGREF division Nivologie ile 1994-1996 dönemi Soğanlı Dağlarında gerçekleştirilen Çığ Projesi Hakkında genel bilgi verilmiştir.

İbrahim Güner, OGM ve Protec Eng arasında **18.02.2015 tarihinde** yapılan toplantıya da OGM'nin daveti üzerine katılmıştır. Bu toplantıda Şubat 2015 arazi etüt programı kesinleştirilmiştir. Ayrıca AFET tarafından İsviçre SFISAR yayınından tercüme edilerek hazırlanan "Ahşap Çığ Bariyerleri El Kitabı" ve "Çelik Bariyer ve Ağ Kullanılarak Yapılacak Çığ Önlem Yapıları El Kitabı" gereksinimi üzerinde durulmuş, böyle bir standart el kitabının OGM uygulamalarında mühendise ne ölçüde faydalı olabileceği değerlendirilmiştir.

23-27.02.2015 tarihleri arasında Erzurum OBM Bölge Müdür Yardımcısı Recep Temel, Orman İşletme Müdürü Mehmet Kaya, Orman İşletme Müdür Yardımcısı Lokman Akbulut, Tortum ATM Şefi Talha Başkapan, Ankara OGM'den Orm. Yük Müh. Sıtkı Eraydın, Orman Müh. Özgür ALAÇAM, Japon Protec Firmasından Genel Müdür Dr. Junichiro Aizawa, Durna Özkaya ve Prof. Dr. İbrahim GÜRER'in katılımıyla, Erzurum Tortum, İspir ve Artvin Yusufeli sınırları içinde çığ önlem uygulama projelerine ve ikisinin ihalesi yapılan sahalara kış etüdü için gidilmiştir.

Bu seyahat sırasında ayrıca Artvin merkeze bağlı daha önce arazi etüdü yapılmayan Dokuzoğul, Cevizli köylerinin bulunduğu vadiler çığ güzergahlarının tehlike haritasının çıkarılması amacıyla etüt edilmiştir. İleriye yönelik yapılacak çalışmalara altlık oluşturma amacıyla, erişim kolaylığı olması sebebiyle, Borçka Camili yolu üzerindeki en çok kar biriken Cankurtaran geçidi sırtından Camili yönüne yolun sol yamacındaki 3.5 km kısımda kar ve çığ güzergah etütleri tekrar yapılmıştır.

Bu arazi etütleri sırasında yerel halk ile yapılan mülakatlarda 2014-15 kış mevsiminin oldukça hafif olduğu, fazla kar yağmadığı ve bu sebeple yolların kapanmadığı bilgisine erişilmiştir.

OGM'deki görev değişiklikleri kapsamında OGM Genel Müdür Muavini olarak atanan Sn Ali Fuat Ünal ve Toprak Muhafaza ve Havza Islahı Daire Başkanı Sn Bilal Güneş **02.03.2015 tarihinde** ziyaret edilerek kendilerine ÇNHRP kapsamında yapılan çığ önlem yapıları ve haritalama çalışmaları konusunda zamanın kısıtlı olmasından ötürü özet bilgi sunulmuştur. Toplantıda proje kapsamında yapılan çığ çalışmalarının nasıl daha uzun vadeli ve kalıcı çözülebileceği gündeme getirilmiştir.

05.03.2015 tarihinde Sn Sıtkı Eraydın, Sn Özgür Alaçam, Dr İbrahim Uçar ve İbrahim Güner'in katılımı ile gerçekleştirilen toplantıda çığ tehlike haritalama çalışmalarının nasıl hızlandırılabilceği konusu değerlendirilmiştir.

Çığ tehlike haritaları üretimi kapsamında, Nisan 2015 itibariyle arazi etütlerinin %95'i tamamlanmış olup, toplam 178 paftadan 61 adedinin çığ tehlike haritası tamamlanarak danışmanlar tarafından jpeg ve pdf formalarında basıma hazır hale getirilmiştir. Bir önceki ara raporda da vurgulandığı gibi, daha önceki dönemlerde planlanan ve gerçekleştirilen çığ tehlike haritaları hazırlanması konulu eğitimlere katılmak üzere seçilen ve bu eğitimleri alan personel, yoğun işleri veya personel tayinleri nedeni ile çığ tehlike haritaları yapımında danışmanlara yeterince katkı sağlamak şansına sahip olmamışlardır. Mayıs ayı içerisinde Trabzon, Artvin ve Erzurum OBM'nin yanı sıra OGM'den de katılacak personel ile 5 günlük yeni bir eğitim gerçekleştirilmesi ve personelin harita hazırlama konusundaki kapasitesinin artırılması planlanmaktadır.

4. SONRAKİ DÖNEMDE ÇİĞ UZMANLARININ ÇALIŞMALARI ÇERÇEVESİNDE GERÇEKLEŞTİRİLMESİ PLANLANAN FAALİYETLER

- Projeleri tamamlanan ve ihalesi planlanan çığ önlem yapıları için gerekli teknik desteğin verilmesi.
- Tehlike haritaları hazırlayan OGM ve bölge personeline (Erzurum, Artvin ve Trabzon) 5 günlük bir eğitim verilmesi.
- Danışmanın iş tanımında belirtilen diğer çalışmaların ve İdare'nin vereceği benzer görevlerin yerine getirilmesi.